

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI CLUJ-NAPOCA

FACULTATEA DE SOCIOLOGIE ȘI ASISTENȚĂ SOCIALĂ

ȘCOALA DOCTORALĂ DE SOCIOLOGIE

**Sărăcia și excluderea socială în regiunea Bereg,
în era instrumentelor inovative și multimedia**

ABSTRACTUL TEZEI DE DOCTORAT

Coordonator

Albert-Lőrincz Enikő, Profesor Doctor Universitar

Doctorand:

Husztai Elek

Cluj-Napoca

2019

Cuprins

1. Introducere.....	.....
2. Cadru teoretic	.....
2.1. Revizia literaturii referitoare la sărăcie și excludere socială	.....
2.1.1. Evoluția conceptului de sărăcie și excludere socială	.....
2.1.2. Factorii de risc a sărăciei și excluderii sociale	.....
2.1.3. Efectul sărăciei și excluderii sociale asupra relațiilor interpersonale și o viziunii de viitor	.....
2.1.4. Măsurarea sărăciei și excluderii sociale	.....
2.2. Inegalitatea digitală, un nou tip de inegalitate socială	.....
2.2.1. Baza conceptuală a inegalității digitale	.....
2.2.2. Efectul tehnologiilor digitale asupra relațiilor interpersonale	.....
2.2.3. Rolul tehnologiilor de informare și comunicare în sistemul educațional	.....
2.3. Situația fenomenelor analizate	.....
2.3.1. Sărăcia și excluderea socială exprimată în cifre	.....
2.3.2. Scena evoluției digitale cotidiene	.....
2.3.3. Situația aplicării tehnologiilor de infocomunicare în Ungaria	.....
2.4. Lupta împotriva sărăciei și excluderii sociale	.....
2.4.1. Lupta împotriva excluderii sociale	.....
2.4.2. Lupta împotriva excluderii digitale	.....
2.5. Premizele cercetării în oglinda literaturii internaționale de specialitate	.....
2.5.1. Cercetări referitoare la inegalitatea digitală	.....
2.5.2. Cercetări referitoare la corelațiile dintre excluderea socială și digitală	.....
2.6. Rezumatul părții teoretice	.....
3. Metodologia cercetării	.....
3.1. Prezentarea microzonei și a localităților acesteia	.....
3.2. Obiective	.....
3.3. Problemele cercetării, ipoteze	.....
3.4. Procedeu	.....
3.5. Caracterizarea modelului	.....
3.6. Prezentarea dispozitivelor de măsurare	.....
3.7. Prelucrarea datelor, metode statistice	.....

4. Prezentarea rezultatelor cercetării	
4.1. Situația tinerilor din Bereg analizați în contextul sistemului de corelații a instrumentelor multimedia, a sărăciei și a excluderii sociale.....	
4.1.1. Date demografice de bază	
4.1.2. Examinarea situației materiale	
4.1.3. Prezentarea mediului locului de reședință	
4.1.4. Prezentarea utilizării instrumentelor multimedia în modelul analizat	
4.1.5. Prezentarea obiceiurilor utilizării instrumentelor multimedia de acasă.....	
4.1.6. Prezentarea corelațiilor existente între obiceiurile de învățare și utilizarea instrumentelor multimedia	
4.1.7. Evoluția relațiilor interpersonale în era digitală.....	
4.1.8. Viziunea de viitor a elevilor	
4.2. Evaluarea finală a sondajului pe bază de chestionar	
4.3. Analiza ipotezelor și analiza corelațiilor dintre variabile.....	
4.3.1. Analiza substratului sociodemografic și socioeconomic al dotării cu instrumente multimedia și TIC	
4.3.2. Efectele utilizării instrumentelor multimedia și TIC asupra culturii de învățare a copiilor	
4.3.3. Sistemul de corelații dintre situația socială, relațiile interpersonale și imaginea de viitor	
4.4. Rezumatul evaluărilor de ipoteze	
4.5. Aplicabilitatea în practică a cercetării și trasarea unor noi directive de cercetare	
4.6. Barierele cercetării	
4.7. Tratarea excluderii sociale pe baza datelor cercetării.....	
5. Concluzii finale	
6. Anexe	
M1. Chestionar	
M2. Alte anexe	
Lista imaginilor	
Lista tabelelor	

Cuprinsul abstractului

Cadrul teoretic	5
Metodologia cercetării	9
<i>Obiective</i>	10
<i>Problemele cercetării, ipoteze</i>	10
<i>Metodă</i>	11
<i>Descrierea modelului</i>	12
<i>Prelucrarea datelor, metode statistice</i>	12
Prezentarea rezultatelor sondajului pe bază de chestionar	13
Prezentarea rezultatelor analizelor de ipoteze	16
<i>Examinarea mediului socioeconomic și sociodemografic al deținerii de instrumente multimedia și TIC</i>	16
<i>Efectul utilizării instrumentelor multimedia și TIC asupra culturii de învățare a copiilor</i>	22
Barierile cercetării	28
<i>Extras din literatura de specialitate folosită în teza de doctorat</i>	31

Cuvinte cheie: sărăcie, excludere socială, excludere digitală, instrumente multimedia, Bereg, școală generală, tehnologia informației și a comunicării

Cadrul teoretic

În partea introductivă a tezei de doctorat Huszti Elek prezintă obiectivele cercetării. El a examinat șansa de integrare în societate a tinerilor din județul Szabolcs-Szatmár-Bereg, în zona cea mai defavorizată a acesteia, în 27 de localități din microzona numită Bereg. Pe lângă factorii sărăciei și a excluderii sociale autorul se referă și la o nouă dimensiune a inegalității sociale, la inegalitatea digitală. Principalul obiectiv a fost să se evalueze în ce măsură sunt periclitați din punct de vedere al factorilor clasici de excludere socială elevii aparținând grupei de vârstă cuprinsă între 13-14 ani, care trăiesc aici, de asemenea, cât de afectați sunt aceștia în acest nou domeniu al inegalității. S-a dorit efectuarea evaluării deținerii obiectelor digitale de către elevi, scopul folosirii și caracteristicile acestora, relația tinerilor cu aceste instrumente inovative, gradul lor de integrare în învățământ. S-a căutat răspunsul la întrebarea dacă utilizarea acestor instrumente poate contribui la dezvoltarea microzonei, iar viitoarea generație va putea corespunde cerințelor vremii, va putea găsi un loc de muncă pe piața de muncă digitalizată. Ori aceste instrumente, precum și lipsa cunoștințelor necesare utilizării acestora vor adânci și mai mult inegalitatea socială deja existentă. Se pune problema ce poate face părintele, societatea și guvernul în vederea evitării creșterii excluderii digitale.

În capitolul doi al lucrării (2.1) autorul ne prezintă bazele teoretice ale cercetării. Începe cu prezentarea literaturii de specialitate referitoare la sărăcie și excludere socială. Pornind de la sociologii care se ocupă cu această problemă (de ex.: Andorka Rudolf, Havas Éva, Elena Zamfir, Ferge Zsuzsa, Zombori Gyula, Amartya Sen, Péter László, Szalai Júlia) autorul ajunge la definirea conceptului acceptat de către el, descriind diferitele forme ale sărăciei. În anul 2001, în urma întrunirii Comisiei UE de la Laeken și a publicării Declarației de la Laeken conceptul sărăciei a fost completat cu conceptul excluderii sociale. Conform celor descrise în acest document, excluderea socială este extensia conceptului sărăciei, care pune accentul pe cauzele sociale și structurale ale acestuia. Excluderea socială reprezintă un proces de segregare în urma căruia anumite persoane, grupuri sociale pur și simplu nu au alternative de alegere. Sărăcia nu reprezintă doar lipsa surselor de venit, ci este constituită dintr-un șir de dezavantaje sociale, având una dintre simptome tocmai venitul scăzut. (Siposné, 2014).

Potrivit autorului în societatea cotidiană digitală nivelul de trai acceptat la modul general implică existența obligatorie a diferitelor instrumente multimedia, de asemenea presupune și

existența unor competențe digitale necesare utilizării acestora sau accesul la internet. Păreră autorului este, că în zilele noastre pe lângă diferitele tipuri clasice ale sărăciei trebuie să menționăm napărat și sărăcia digitală. Este vorba de toate acele persoane, care în primul rând din motive materiale, nu dispun de aceste instrumente sau nu au posibilitatea de a se conecta la internet. În lipsa acestora individul nu poate deveni membru cu valori depline al societății moderne, putându-se transforma astfel în derivat.

Marginalizarea atrage după sine de asemenea excluderea din sistemul instituțional al sectorului de bunăstare, respectiv accesul restricționat la acest sistem în ceea ce privește măsura și modul de acces. Din punct de vedere sociologic acest lucru se traduce prin inegalitatea de șanse, adică accesul la serviciile instituționale se împarte social în mod inegal (Zombori, 1994). O asemenea inegalitate poate apărea odată cu posibilitatea acoperirii cu rețele digitale sau a procurării cunoștințelor necesare utilizării instrumentelor multimedia. Toți acești factori aparțin deja categoriei de inegalitate digitală secundară. Autorul subliniază, că excluderea socială poate apărea nu doar ca urmare a inegalității digitale primare. Nu este suficient să examinăm, dacă individul dispune de instrumente corespunzătoare sau dacă are posibilitatea de a se conecta la internet, deoarece excluderea socială poate fi cauzată și de utilizarea instrumentelor existente la un nivel necorespunzător sau de către lipsa unui nivel corespunzător de alfabetizare digitală. Este vorba despre procese, în cursul cărora individul sau grupul nu are posibilitatea de a alege, și care cauzează lipsa participării sociale, precum și privarea de drepturile civile, politice și sociale ale individului.

Descrierea conceptuală al lui Amartya Sen a fost definitorie pentru autor, potrivit căreia accentul este pe lipsa capacităților (posibilităților), ceea ce în această lectură ar descrie modul în care membrii mai defavorizați ai generației în creștere ar putea să profite de realizările tehnice cotidiene, cu scopul creșterii capitalului social, în vederea realizării personale (2003).

În următorul subcapitol sunt descriși factorii de risc ale sărăciei și excluderii sociale. În Ungaria cel mai mare risc este reprezentat de către excluderea de pe piața forțelor de muncă, cei mai afectați fiind persoanele care și-au pierdut locul de muncă, absolvenții, persoanele care se întorc din concediu de maternitate sau din lipsă, precum și persoanele care au devenit invalizi. Un alt factor important este școlarizarea redusă, deoarece cei cu nivel scăzut de școlarizare au șanse mari să devină șomeri. Un risc sporit la sărăcie reprezintă și familiile care au 3 sau mai mulți copii, deoarece odată cu creșterea copiilor sub 18 ani crește și riscul sărăciei. De asemenea și familiile monoparentale, care își cresc singuri copiii, prezintă un risc peste medie. Originea rromă reprezintă un risc triplu de sărăcie, în rândurile acestora numărul sărăcilor constanți este de zece ori mai ridicată. Un risc considerabil este, în afară de cele

amintite mai sus, de asemenea poziția sociogeografică (Consiuliul Europei, 2001; Spéder 2002, 2003; Fábrián și Takács, 2012).

În următoarea parte a lucrării autorul explică, din ce motiv susține că este importantă examinarea relațiilor interpersonale și viziunii asupra viitorului. Sărăcia este în corelație strânsă cu relațiile interpersonale, a căror examinare prezintă importanță socială deosebită, deoarece oamenii săraci, pot acorda importanță sporită sprijinului din partea semenilor, ca și mod de abordare, care poate diminua efectele negative ale situației materiale precare (Saegert și colab, 2001). Albert Fruzsina și Hajdú Gábor (2016) au constatat în cercetarea lor, că excluderea materială precum și excluderea relațională conduc spre o spirală de excludere descendentă. În zilele noastre sărăcia și excluderea socială apar într-o formă modificată, ceea ce influențează în mare măsură viziunea asupra viitorului a tinerilor (Chen și Vazsonyi, 2013). Potrivit lui Huszti Elek în societatea cotidiană sărăcia relațională poate fi un important factor al excluziei sociale, ca de altfel și viziunea individului asupra propriei persoane și asupra viitorului. În cercetarea sa autorul caută răspuns și la întrebarea, dacă elevilor, potrivit propriei evaluări, le este clar dacă dispun de abilități, aptitudini, cunoștințe necesare pentru a deveni adulți de succes. În ce măsură sunt dispuși să depună eforturi pentru atingerea obiectivelor propuse, ce modele văd în mediul lor.

În următoarea parte este discutată posibilitatea măsurării sărăciei și a excluziei sociale. Faptul că lipsa utilizării internetului a fost introdusă în cadrul măsurărilor efectuate de către Eurostat arată că a apărut un nou tip al inegalității sociale. Acest fapt este în corelație cu deținerea instrumentelor multimedia și cu utilizarea internetului.

În următorul capitol (2.2) este prezentată această inegalitate (digitală) relativ nouă. Primul subcapitol tratează apariția conceptului. Diviziunea digitală înseamnă de fapt accesul unor grupuri sociale în măsură diferită la instrumentele informatice. Inegalitățile au apărut pe marginea bine cunoscuților factori ai cercetării sociale, ca de exemplu vârsta, pregătirea școlară, situația materială, domiciliul sau regiunea geografică. În anii douămii a apărut conceptul de inegalitate primară și secundară. Inegalitatea primară examinează accesul la internet, iar inegalitatea secundară se ocupă cu obiceiurile de utilizare legate de internet. (Csepe și Prazsák, 2012). Cele cinci dimensiuni ale inegalității secundare conform perechii de autori DiMaggio-Hargittai (2008) sunt următoarele: dotarea tehnică, suportul social, inegalitatea autonomiei rețelei, folosirea echipamentelor, precum și diferența existentă dintre cunoștințe. De la bun început a fost o întrebare importantă, dacă odată cu răspândirea tehnologiei de informație și comunicare factorii care produc deprivare se diminuează sau se adâncește și mai mult diviziunea digitală dintre unele grupuri.

Următorul subcapitol al capitolului doi ne prezintă literatura de specialitate, care se referă la efectul tehnologiilor digitale exercitat asupra relațiilor interpersonale, schițând tripla tipologie descrisă de către Wellman și colaboratorii (2001, 2003).

Ultimul subcapitol care tratează inegalitatea digitală descrie rolul tehnologiilor de informație și comunicare din sistemul educațional. Răspândirea utilizării instrumentelor TIC este unul dintre principalele obiective ale politicii de învățământ din Ungaria. Programul Național Cadru conține descrierea competențelor cheie și a exercițiilor de dezvoltare, care trebuie să fie însușite în școală. Una dintre competențele cheie este competența digitală, care descrie utilizarea sigură și etică a instrumentelor TIC precum și a conținuturilor transmise de către aceștia în domeniul muncii, a relațiilor sociale, comunicării și a petrecerii timpului liber. De asemenea asigură și competențele și activitățile necesare realizării acestora (Guvernul 110/2012. (VI. 4.) Ordonanța Guvernului referitoare la emiterea, introducerea și aplicarea Programului Național Cadru, 2012). Guvernul maghiar a adoptat în anul 2016 Strategia Digitală pentru Învățământ a Ungariei, a cărui scop este răspândirea alfabetizării digitale. În analiza situației SDÎ sunt prezentate detaliat problemele învățământului digital. Instituțiile cu mediu necorespunzător de TIC nu pot face față pregătirii adecvate cerințelor pieței de muncă. Un rol deosebit în răspândirea instrumentelor TIC în învățământ îl reprezintă atitudinea de sprijin al inovațiilor din partea conducătorilor școlilor, precum și atitudinea pozitivă a pedagogilor. Dezvoltarea tehnologiei digitale este de neoprit. Unica soluție este ca învățământul să poată țină pas cu această dezvoltare.

(Strategia Digitală pentru Învățământ a Ungariei, 2016)

Următorul capitol al lucrării (2.3) prezintă starea fenomenelor analizate în Ungaria. Primul subcapitol analizează starea actuală a sărăciei și a excluderii sociale în comparație cu situația europeană, pe baza datelor KSH și al Eurostat. În Ungaria începând cu anul 2012 scade constant raportul celor supuși sărăciei și excluderii sociale. În anul 2017 acesta a fost de 25,6 %. Însă în continuare fiecare al patrulea om este afectat. Cel mai ridicat este numărul celor care suferă de gravă deprivare materială (13,4 %), dar este ridicat și numărul săracilor cu venituri relative (14,5 %). Datorită muncii în folosul comunității raportul gospodăriilor cu intensitate de muncă foarte mică este scăzută (6,6 %). În anul 2017 principalii factori de risc au fost următoarele: pregătirea școlară, șomajul, dezvoltarea locului de reședință, proveniența rromă, numărul copiilor.

În următorul subcapitol este prezentat nivelul digital de dezvoltare al Ungariei în comparație cu situația internațională. Pe baza indicatorului DESI Ungaria face parte din țările cu rezultate mai slabe. Față de UE este mai scăzut numărul persoanelor care au acces la

internet și a celor care utilizează regulat internetul. Dotarea cu acces la internet de bandă largă a gospodăriilor cu cel mai scăzut nivel de venituri scade de la an la an. Analizând utilizarea internetului găsim diferențe în funcție de vârstă, sex, pregătire școlară și în funcție de regiuni. Accesarea internetului de pe dispozitive mobile este în creștere accentuată. Locuitorii Ungariei sunt mai activi în ceea ce privește vizitarea paginilor de socializare decât majoritatea europenilor. Și aici se poate evidenția semnificația vârstei, pregătirii școlare, precum și a reședinței. Nivelul competențelor digitale a maghiarilor este în urma mediei uniunii europene. Un rol important este atribuit și aici vârstei și pregătirii școlare. Dotarea Ungariei cu dispozitive multimedia crește în continuu. Gospodăriile dețin în proporție de 93,5 % telefoane mobile, 43,5 % au calculatoare portabile, 15 % calculatoare desktop, este ridicat și procentajul proprietarilor de televizoare LCD/plasmă.

La sfârșitul acestui capitol autorul prezintă situația aplicării în Ungaria a tehnologiilor de infocomunicare în funcție de diverse cercetări și sondaje, prezentând principalele impedimente ale utilizării TIC.

Autorul dedică un capitol separat (2.4) descrierii eforturilor luptelor depuse împotriva excluderii sociale și digitale. Împletirea sferelor sociale și digitale nu mai constituie în zilele noastre baza unor discuții problematice, așa cum a constatat și Helsper în anul 2011. Potrivit părerii acestuia divergențele cotidiene rezultă mai ales datorită faptului, că politicul trebuie să pună accentul pe anumiți factori importanți și pe intervenții. Documentele și strategiile care urmează să fie prezentate (de ex.: Strategia Europa 2020, Strategia Națională de Infocomunicare, Programul de Bunăstare Digitală, Strategia de Formare Digitală) subliniază în mod elocvent, că guvernul Ungariei, Uniunea Europeană și ONU au ca obiectiv comun principal diminuarea sărăciei și a excluderii sociale, precum și a excluderii digitale.

Ultimul capitol al bazei teoretice prezintă cele mai importante cercetări anterioare referitoare la această temă, care tratează dimensiunile inegalității digitale, precum și relațiile dintre excluderea socială și digitală.

Metodologia cercetării

Prezentarea localităților microregiunii cercetate

La începutul capitolului Huszti Elek prezintă detaliat motivele alegerii microzonei din Bereg, ca zonă a cercetării.

Zona geografică Bereg se situează în județul Szabolcs-Szatmár-Bereg, de-a lungul Câmpiei Tisei, făcând parte din regiunea Szatmár-Bereg (Páll, 2001). Odată cu trasarea granițelor de la Trianon județului istoric Bereg i-au revenit 27 de localități, cu centrul la

Vásárosnamény, care împreună cu satele din Bereg constituie începând cu anul 2004 microzona orașului Vásárosnamény.

Dezvoltarea acestei microregiuni este dezavantajată de numeroși factori, pe lângă structura așezărilor, poziția sa fiind situată în estul țării, gradul de ocupabilitate mult mai scăzut decât media pe țară, rata ridicată a rromilor sau a migrării semnificative, ceea ce vizează mai ales populația cu studii. Este adevărat, că aici creșterea naturală a populației este mai favorabilă decât media pe țară, dar în spatele acestui fenomen găsim o populație cu o fertilitate mai ridicată, mai needucată și mai săracă.

Obiective

Cercetarea lui Huszti Elek se încadrează organic în tematica științelor sociale, analizând efectul exercitat de către instrumentele inovative și multimedia asupra societății în raport cu sărăcia și excluderea socială. Locul cercetat este o microzonă din județul Szabolcs-Szatmár-Bereg, unde acest proces are efecte accentuate, deoarece această zonă este una din cele mai înapoiate zone ale țării. Nu a mai avut loc nici o cercetare referitoare la sărăcie, sau utilizarea instrumentelor multimedia în această zonă. Pe baza rezultatelor cercetării există posibilitatea ca specialiștii din zonă să elaboreze noi programe, strategii, metode, cu ajutorul cărora poate fi împiedicată lărgirea și adâncirea diviziunii digitale deja prezente la acest nivel.

Un alt obiectiv a fost și descrierea cât mai amplă a condițiilor de viață a adolescenților, realizarea studiului referitor la statutul social din viitor, pe care și-l imaginează acum, respectiv cunoașterea factorilor secundari individuali și demografici care au legătură cu acestea, relația elevilor cu instrumentele inovative și multimedia, rolul acestora în viața cotidiană a elevilor.

Problemele cercetării, ipoteze

Autorul și-a grupat cercetarea în jurul a trei seturi de probleme. Primul dintre acestea este deținerea instrumentelor multimedia precum și baza sociodemografică și socioeconomică a acestui aspect.

Prima dată a examinat relația dintre pregătirea școlară a părinților și deținerea de instrumente multimedia, precum și varietatea utilizării acestor instrumente. Pe baza unor cercetări prealabile a presupus, că *„cu cât mai ridicat este nivelul de școlarizare al părinților; cu atât mai mare este numărul de instrumente multimedia, care sunt puse la dispoziția copiilor; aceste instrumente fiind folosite în mai multe scopuri și mult mai variat”*.

În următoarea ipoteză presupune o corelație între venitul părinților, situația materială a familiilor elevilor și existența instrumentelor multimedia, potrivit căreia *„copiii cu situație*

materială mai bună sunt mai bine aprovizionați cu instrumente multimedia, iar scopul și modul utilizării este mai variat”.

Pe lângă vârsta, venit, școlarizare și tipul de reședință poate fi factor determinant din punctul de vedere al sărăciei și excluderii sociale, conform presupunerii *„în așa numitele „zone mai problematice” copiii dețin mai puține instrumente multimedia și utilizează internetul mai puțin”.*

Au fost efectuate studii, care au relevat diferențe digitale între cele două sexe, și aunume în favoarea bărbaților. De aceea în ipoteza sa autorul a presupus, că *„băieții dețin mai multe instrumente multimedia, sunt utilizatori mai experimentați, utilizează mai mult internetul și rețelele de socializare”.*

Al doilea set de probleme al cercetării s-a ocupat cu relația dintre cultura de învățare a elevilor și instrumentele multimedia. A fost formulată următoarea ipoteză: *„Cu cât mai multe instrumente multimedia deține un copil, cu atât mai mult va utiliza internetul, rețelele de socializare, în scopul învățării școlare sau a îmbogățirii cunoștințelor”.*

La sfârșit autorul a examinat caracteristicile relațiilor interpersonale a grupului de vîrstă cercetat și a viziunii lor de viitor. Instrumentele inovative cotidiene influențează relațiile interpersonale a tinerilor, modelează viziunea de viitor al acestora. Huszti Elek a presupus, că *„cu cât mai multe instrumente multimedia deține un copil, cu atât mai mult le folosește, cu atât mai bune vor fi relațiile sale interpersonale și cu atât mai pozitive va fi viziunea sa de viitor”,* de asemenea *„acei copii, care dețin relații interpersonale mai calitative au viziune de viitor mai pozitivă”.*

Metodă

Autorul a efectuat cercetarea prin intermediul metodei cantitative. Chestionarul a conținut 73 întrebări și a fost împărțită în 8 capitole.

Chestionarul întocmit de autor a fost completat de 280 elevi, care trăiesc în zona cea mai estică a Ungariei, în zona Bereg. Din cele 27 așezări care se găsesc aici în 12 funcționează școală generală cu 8 clase, dintrun număr de 14 instituții. Autorul a respectat etica cercetării. Directorul unei singure instituții nu a contribuit la participarea la acest studiu. Din restul de 13 instituții au participat la studii elevii claselor a 8.-a, însă au existat instituții unde clasele 7.-8. au funcționat comasat. Astfel au ajuns în model 16 elevi din calasa a 7.-a, iar numărul elevilor de clasa a 8.-a a fost de 264 indivizi. Completarea chestionarului a fost făcut în mod voluntar. Completarea chestionarului a avut loc în instituții în cadrul orelor de dirigiență în ianuarie 2017. Intervalul de completare a fost de aproximativ 45 minute. Completarea chestionarului a

fost absolut anonim, nu a conținut informații pe baza cărora ar fi putut fi identificat cineva. Datele au fost stocate într-un tabel Excel.

Descrierea modelului

Modelul examinat a constat din (n=280) 163 băieți, (58%) și 117 fete (42%). Vârsta este cuprinsă între 12-17 ani, media fiind de 14 ani. 47 indivizi trăiesc la oraș, 233 la țară. Marea majoritate a părinților elevilor care au completat chestionarele au studii medii, (femei 117 inși, bărbați 158 inși), la ambele sexe, majoritatea au pregătire de muncitor calificat (femei 77 inși, bărbați 131 inși). Este ridicat și raportul părinților cu studii primare (femei 94 inși, bărbați 76 inși). Cel mai scăzut este rata părinților care au studii superioare (femei 64 inși, bărbați 41 inși). La ambele sexe au fost 5-5 elevi, care nu au putut specifica ce studii au părinții lor. Cea mai mare parte a părinților elevilor care au participat la sondaj (226 inși) trăiesc împreună (căsătoriți 182 inși, în relație de concubinaj 44 inși). 29 elevi au părinți divorțați.

Prelucrarea datelor, metode statistice

Prelucrarea și analiza datelor chestionarului a fost efectuată utilizând programul Microsoft Excel pentru tabele și diagrame, și cu setul de programe statistice SPSS.

Pentru testarea ipotezelor s-au folosit mai multe tipuri de metode statistice. Au fost testate corelația unor variabile între ele, în funcție de ipoteze, utilizând corelația Pearson și analiza Spearman a corelației a rangurilor, precum și cu analiza de varianță, crosstab și discriminanță. Diferențele dintre sexe, precum și diferențele dintre cei care au între membrii de familie șomeri și cei care nu au șomeri a fost examinată cu ajutorul unei probe t cu două modele. A fost creat un indicator global de vulnerabilitate cu ajutorul căruia Huszti Elek a analizat problema excluderii sociale prin intermediul vulnerabilității unor grupuri sociale. Acest indicator a fost creat pe baza celui mai mare grad de școlarizare al părinților, astfel încât școlarizarea ambilor părinți să fie în egală măsură luat în considerare. Indicatorul creat a devenit variabilul explicativ al unui model regresiv logistic. 59% al modelului examinat aparține grupului vulnerabil, 41% aparține grupului nevulnerabil.

Autorul a comparat în lucrarea sa rezultatele chestionarului cu următoarele date:

- Datele recensământului din 2011 la nivel național, județean și local
- KSH (Oficiul Central de Statistică): Nivelul de trai al gospodăriilor, 2016, 2017
- Cercetarea Tineretului Maghiar. Edit.: Székely Levente - Szabó Andrea. 2016
- NMHH (Autoritatea Națională pentru Media: Utilizarea internetului prospectare de piață online 2016, 2017

Prezentarea rezultatelor sondajului pe bază de chestionar

Putem descoperi mai mulți factori de risc ai sărăciei și excluderii sociale în modelul examinat. 83% dintre elevi trăiesc la țară. Majoritatea elevilor trăiesc în gospodării de 3-6 persoane (86 %), cu ambii părinți (81,8 %). 14,7% trăiesc în familii monoparentale, ceea ce nu este considerat a fi o rată înaltă, dar rata familiilor cu trei sau mai mulți copii este de 42,14%. Rata totală a celor două grupe este de 56,84%, deci mai mult de jumătate a elevilor sunt în situație dezavantajată și din cauza structurii familiale. În cazul populației rome factorul de risc este triplu față de cel pe țară. În chestionar autorul nu a tratat separat această problemă, s-a bazat mai degrabă pe răspunsurile directorilor de școli și institute. Conform aprecierii acestora 50,5% dintre elevii care au completat chestionarul au ambii sau unul dintre ancesori de origine romă.

Analizând pregătirea școlară se distinge rata bărbaților calificați (46,8%) și a femeilor cu diplomă (22,9%). Numărul persoanelor cu bacalaureat este scăzut la ambele sexe (bărbați 9,3%, femei 14,3). Acesta fiind considerat negativ de către autor, însă rata mai scăzută al absolvenților de școală generală (femei 33,6%, bărbați 27,1%) este evaluată pozitiv. Majoritatea părinților efectuează muncă fizică (bărbați 56,1%, femei 37,5%). Rata somajului este înaltă la femei, 16,43%-os, fiind multiplul ratei bărbaților (6,43%).

Evaluarea situației materiale familiale a fost dificilă pentru mai mulți elevi, 22,8% dintre ei nu au putut răspunde la întrebare. Majoritatea familiilor elevilor nu au venituri ridicate, doar 23,9% trăiesc în gospodării cu venit de 200.000 Ft, iar 5,6% se descurcă dintrun venit mai puțin de 100.000 Ft. Totuși 90,3% a elevilor consideră că situația materială a familiei este medie sau peste medie, majoritatea elevilor cred că nu sunt săraci. 15,71% dintre elevi pot spune, că sunt mai săraci decât media. Analizând restul răspunsurilor imaginea devine însă mai nuanțată. În familiile a 29,3% dintre elevi au existat șomeri în ultimul an. 25% consideră că nu le lipsește nimic, 50% constată că își pot permite cumpărarea doar a lucrurilor cele mai necesare vieții de zi cu zi, 12,1% cred că acest lucru este greu sau imposibil. Marea majoritate a elevilor (95,7%) locuiesc în imobile proprii, casă familială sau apartament. 79,7% dintre elevi sunt mai mult sau mai puțin mulțumiți cu condițiile de locuit, restul mai puțin.

Autorul examinează cu ajutorul chestionarului și problemele cu care sunt nevoiți să se confrunte elevii în mediul lor de viață. Utilizarea termenului de „zonă cu probleme”, analiza acesteia a fost necesară deoarece, după schimbarea sistemului până astăzi în zonă nu s-au produs modificări în sensul dezvoltării, a diminuării dezavatajelor și a alinierii, ci a început apariția unor segregate, ba mai mult al unui proces de formare a ghetourilor. Această

microzonă formată din 27 localități din care 14 sunt afectate (întruna dintre s-a format ghetou, trei dintre localități au teritorii segregate și în alte unsprezece localități se află segregate mai mici) (Balázs și colab., 2012).

Analizând măsura factorilor de risc din mediul elevilor, în ordine descrescătoare, pot apărea următoarele probleme: sunt rare exemplele de continuare a studiilor sau de angajare după terminarea școlii, respectiv, faptul că cineva reușește la examenul de bacalaureat sau învață o meserie, adesea văd oameni care fumează, rari sunt elevii care obțin note bune, de asemenea sunt rare persoanele care consumă băuturi alcoolice sau aparțin vreunei bande, foarte rar întâlnesc persoane care au probleme cu poliția, consumă droguri sau poartă arme.

Deținerea instrumentelor multimedia este importantă pentru elevi, 81,4 % consideră că astfel obțin avantaje față de semenii lor, 51,4 % cred că pot trăi o viață mai fericită cu ajutorul acestora, 47,5 % spun că pot avea astfel succes sporit. Fiecare al patrulea elev (26,1 %) s-a simțit dezavantajat din cauza lipsei acestor instrumente și al utilizării internetului. Rezultatele cercetării arată, că dotarea cu instrumente multimedia a tinerilor care au participat la sondaj comparând și datele pe țară poate fi evaluată ca fiind bună. Cei mai mulți elevi (50,7 %) dețin 3-7 instrumente multimedia, dar 30,5 % și mai mult de atâtea, având 8-14 obiecte, există și elevi (2 inși) care dețin 20 de asemenea obiecte. Rata acelor, care nu au nici un fel de obiect multimedia este de 1,4% (4 inși). 93,2% dintre elevi au telefon mobil propriu, 90 % au smartphone, 65,7 % calculatoare desktop 40,7 % laptop/notebook, 48,6 % tabletă, 47,9 % televizor plazma/LCD. 68,6% dintre elevii care au telefon mobil au și internet mobil inclus. Telefonul mobil este folosit doar de către 54,6 % a elevilor pentru funcțiile inițiale, adică pentru a vorbi la telefon, iar pentru SMS doar 25,7 %. Rolul primordial cotidian al acestor obiecte este mai degrabă divertismentul. Sunt folosite pentru ascultarea muzicii (73,6 %), internet (69,6 %), fotografii (63,9 %), jocuri (52,1 %), videoclipuri (46,1 %), trimiterea de poze (45 %). Un tânăr folosește în medie telefonul său mobil pentru 10 activități. Tinerii implicați în sondaj sunt utilizatori activi de internet, în majoritatea cazurilor ei utilizează obiectele pentru divertisment (ascultarea muzicii: 75,4 %, vizitarea paginilor de socializare: 75 %, jocuri: 53,6 %) și căutarea de informații (73,9 %). Majoritatea utilizează obiectele foarte des, în mod specific pentru 8-11 activități (38,02 %). 88,2 % folosesc zilnic internetul, 8,2 % săptămânal, 1,1 % lunar. 78,6 % petrec mai multe ore pe internet în zilele de lucru, doar 1,4 % este rata celor care nu folosesc internetul de loc. La sfârșit de săptămână doar 83,3 % folosesc internetul mai multe ore la rând, iar rata celor care nu folosesc internetul este de 2,9 %. 73,6 % dintre elevi folosesc internetul de pe smartphone, 52,1 % pe calculatorul personal, 22,5 % pe tabletă, 20 % pe smart-TV. Cei mai mulți (50,4 %) utilizează un singur

instrument pentru internet. 95 % dintre elevi sunt membrii unei rețele de socializare (Facebook, Instagram). Rata utilizatorilor zilnici este de 83,21 %, săptămânali 4,6 %, lunari 1,8 %, iar rata celor care utilizează și mai rar internetul este de 3,9 %. 64,3 % dintre utilizatori petrec o oră sau și mai mult pe aceste pagini de socializare. Cea mai populară activitate este chat-ul (70,7 %) comment-ul (39,3 %), uploadarea de fotografii și videoclipuri, (35 %). Cei mai mulți elevi utilizează 5-10 funcții ale paginilor de socializare.

Asemănător dotării cu obiecte proprii multimedia, elevii în număr considerabil au și acasă acces la asemenea instrumente (telefon mobil: 91,8%, calculator desktop: 71,4%, laptop/notebook: 44,3%, tabletă: 52,1%, TV plasmă/LCD 55,4%). 88,2% dintre elevi au acasă conexiune la internet, dar ei folosesc internetul des și în afara casei. Cel mai des la prieteni (53,2%), în alte locuri (rude, vecini, acces gratuit Wi-Fi la internet) (43,9%), respectiv în școli (29,3%). Controlul părinților asupra elevilor este scăzut. Folosirea repetată a internetului împreună cu părinții este adevărată doar în cazul a 23,2% dintre elevi. Atunci când utilizează singuri internetul, 78,2 nu sunt asistați niciodată sau doar foarte rar de către părinți. 66,9% dintre părinți vorbesc foarte rar sau nu vorbesc niciodată cu copiii despre conținuturile vizionate pe internet. La întrebările referitoare la ajutorul acordat de către părinți a putut fi observat de asemenea aceeași tendință. Părinții și-au ajutat de cele mai puține ori copiii în exploatarea mai bună a posibilităților oferite de internet (rata răspunsurilor „niciodată” a fost de 51,8%), respectiv nu au obținut, de asemenea, sprijin suficient la setările de siguranță, utilizarea de filtre (rata răspunsurilor „niciodată” a fost de 50,7 %). Cel mai mare ajutor din partea părinților a constat în explicarea conținuturilor paginilor, în surfing și în prelucrarea experiențelor negative procurate în lumea online. Din sondaj reiese și că mulți părinți, folosesc ca pedeapsă deprivarea de internet.

Întrucât în viața elevilor sunt prezente în mare măsură obiectele multimedia, nu este de mirare că și în cursul studiilor aceștia au un rol din ce în ce mai accentuat. Aproape jumătate dintre elevi susțin, că folosirea acestor obiecte îi poate ajuta să obțină rezultate mai bune la învățătură. În scopul lărgirii cunoștințelor internetul este folosit de către 89,3% dintre elevi, pentru procurarea de cunoștințe 87,1% utilizează internetul. Aproximativ trei sferturi dintre elevi sunt de părere că, utilizarea internetului îi ajută când învață acasă, și mai mulți au afirmat, mai exact 88,4% dintre cei interogați, că internetul este necesar pentru rezolvarea temelor școlare. Majoritatea elevilor sunt mulțumiți de cunoștințele legate de calculator, conform celor declarate în nume propriu 16,1 % au probleme în acest sens. 81,4% dintre elevi ar utiliza mai multe instrumente multimedia în școală. În majoritatea instituțiilor numărul

orelor de TIC este scăzută, în cele mai multe locuri (49,3%) aceste instrumente sunt folosite foarte rar, iar la 0,7 % din școli niciodată.

Analizând relațiile interpersonale ale elevilor a rezultat, că mai mult de jumătatea elevilor (55%) nu au deloc experiențe negative în legătură cu comportamentul semenilor lor, însă 37,8% sunt supuși lunar unor insulte. Cel mai des elevii trebuie să tolereze insultele (57,2%) și comportamentul necuviincios (60,7%), cele mai rare sunt insultele referitoare la naționalitate (19,6%) suferite din partea colegilor. În ansamblu relațiile de prietenie și cele interpersonale dintre elevi relevă mai degrabă o imagine pozitivă. 54,7% dintre copii au încredere în prieteni, iar 39% doar în mică măsură sau deloc. În cazul întrebărilor referitoare la relațiile interpersonale se poate spune, că afirmațiile sunt caracteristice în mare măsură la 10,4% dintre cei care au răspuns, iar 32,8% se identifică doar în mai mică măsură cu răspunsurile, 49,5% nu sunt caracterizați deloc prin răspunsul dat. Deci jumătate dintre elevi nu au probleme cu relațiile interpersonale. Problema constă deci nu în relațiile interpersonale deja existente, ci în faptul că elevii, conform celor spuse, au dificultăți în crearea unor noi relații. 92,1% sunt de această părere.

Referitor la întrebările legate de viitor nu au răspuns 9,7% dintre copii. Din totalul de 12 întrebări puse în majoritate răspunsul la 11 a fost pozitiv. Excepție constituie întrebarea prin care s-a dorit să se afle cât de liniștiți sunt atunci când se gândesc la viitorul lor. La această întrebare a fost mai mare rata răspunsurilor de nu (52,9%). Cel mai pozitiv s-au manifestat elevii la următoarele afirmații, alegând răspunsul „cu siguranță” la întrebările: „știu, cum vreau să arate viața mea” (45%), „știu, de ce am nevoie, pentru a avea succes ca adult” (31,1%), „încerc să îmbunătățesc șansele mele de viitor” (32,5%), „sunt gata să lucrez mult pentru o viață mai bună” (39,6%), „sunt sigur, că voi reuși la bacalaureat” (42,5%), de asemenea „după bacalaureat vreau să mă înscriu la facultate” (27,5%). Analizând această ultimă afirmație găsim cele mai multe răspunsuri pesimiste, întrucât 22,5% dintre elevi sunt siguri că nu își vor continua studiile după bacalaureat. Pe baza răspunsurilor date la întrebare se poate constata, că marea parte a elevilor, chiar dacă nu sunt siguri de viitor, au o viziune clară, care este caracterizată mai degrabă printr-o imagine pozitivă. Acest fapt poate constitui un mare ajutor în lupta împotriva eliminării dezavantajelor, dar și în lupta împotriva sărăciei și excluderii sociale.

Prezentarea rezultatelor analizelor de ipoteze

Examinarea mediului socioeconomic și sociodemografic al deținerii de instrumente multimedia și TIC

Analiza primei ipoteze

Problemele legate de sărăcie și excludere socială au fost deja cercetate cu ajutorul a mai multor metode, fiind definite întotdeauna aproximativ aceleași probleme. Referitor la faptul, că la vârsta maturității copilul va fi sărac sau nu, un efect hotărâtor este nivelul de școlarizare al părinților, iar acest efect este mai puternic, decât în majoritatea țărilor europene (Virág, 2006; Bass și colab., 2007; Gábos, 2010; Spéder 2003).

Totodată, cercetările maghiare și internaționale permit concluderea, că în cazul utilizării instrumentelor digitale și al internetului, pe lângă vârstă, reședință și venit, cel mai semnificativ factor de diversificare îl reprezintă pregătirea școlară (de ex.: Galácz și Ságvári, 2008; Csepeli și Prazsák, 2010, etc.).

Autorul a fost curios să afle cât de amplu este efectul nivelului de școlarizare al părinților asupra riscului de excludere al elevilor care au participat la sondaj, dacă acest factor adâncește inegalitatea digitală.

Ipoteza este următoarea: Cu cât mai ridicat este nivelul de școlarizare al părinților, cu atât mai mare este numărul obiectelor multimedia puse la dispoziția copiilor, aceste instrumente fiind folosite în mai multe scopuri și mult mai variat”.

Referitor la această ipoteză a fost analizată nu doar pregătirea școlară și relația cu sistemul de instrumente, dar s-a presupus, că acestea au un efect pozitiv și asupra utilizării multiple, chiar pe căi transgenetice, pe de o parte prin numărul mai mare al instrumentelor și diversitatea lor, iar pe de altă parte școlarizarea mai ridicată poate oferi un nivel de cunoștințe mai amplu în lumea digitală.

Cercetarea efectuată a relevat, că în microzona Bereg persistă această corelație dintre nivelul de școlarizare al părinților și deținerea de instrumente digitale.

Numărul instrumentelor multimedia proprii și a celor de acasă, precum și al obiectelor utilizate pentru accesarea internetului crește proporțional cu nivelul de școlarizare al părinților. Între cei doi factori există o corelație de intensitate medie, semnificativă conform analizei Spearman de corelație a rangurilor (numărul obiectelor multimedia proprii – tatăl: $p < 0,000$, $\rho = 0,325$, mama: $p < 0,000$, $\rho = 0,405$; numărul obiectelor multimedia de acasă – tatăl: $p < 0,000$, $\rho = 0,375$, mama: $p < 0,000$, $\rho = 0,462$; numărul obiectelor utilizate pentru accesarea internetului – tatăl: $p < 0,002$, $\rho = 0,184$, mama: $p < 0,001$, $\rho = 0,201$). Deținerea de smartphone-uri este în corelație doar cu școlarizarea mamei, s-a efectuat analiza crosstab ($p < 0,012$, Cramer $V = 0,216$). Pentru a efectua mai multe analize autorul a creat un indicator de vulnerabilitate, împărțind grupa cercetată în două părți. În prima grupă vulnerabilă au fost

incluse elevii având părinți cu școlarizare de nivel mai scăzut (59%), iar grupa nevulnerabilă a fost alcătuită din copiii părinților cu nivel de școlarizare mai ridicat (41%). A fost comparată dotarea cu instrumente digitale a ambelor grupe. Au fost create cinci variabile (numărul obiectelor multimedia proprii, numărul obiectelor multimedia de acasă, varietatea utilizării internetului, numărul obiectelor utilizate pentru accesarea internetului, ajutorul părintesc), care au fost cercetate cu analiză de varianță cu un singur factor. În concordanță cu rezultatele acestei analize Spearman de corelație a rangurilor s-au arătat diferențele semnificative între numărul obiectelor multimedia proprii ($p=0,000$), numărul obiectelor multimedia de acasă ($p=0,004$) și numărul obiectelor utilizate pentru accesarea internetului ($p=0,003$) dintre cele două grupe. Utilizând alte două variabile noi (smartphone, internet mobil) prin analiza crosstab s-a nuanțat imaginea de ansamblu și mai tare. Conform acesteia membrii grupei vulnerabile, adică copiii părinților cu pregătire școlară mai scăzută dețin în mai mare măsură smartphone și internet mobil. Relația este semnificativă, deși cu efect slab în ambele cazuri (smartphone: $p<0,005$, Cramer $V=0,169$, internet mobil: $p<0,059$, Cramer $V=0,114$). Au putut fi identificate corelații nu doar cu numărul de instrumente multimedia, ci și cu modul de utilizare al acestora. Varietatea modului de folosire al internetului coreleză în sens pozitiv cu gradul de școlarizare al ambilor părinți (tatăl: $p<0,029$, $\rho=0,132$, mama: $p<0,000$, $\rho=0,218$). Acest rezultat a fost susținut și de analiza de varianță a grupei mai degrabă vulnerabile și al grupei mai puțin vulnerabile ($p=0,004$). În legătură cu varietatea utilizării smartphone-urilor s-a evidențiat că efectul nivelului de școlarizare al tatălui este semnificativ ($p=0,035$), dar destul de scăzut ($\eta^2=0,041$). Analiza crosstab a grupelor vulnerabile și nevulnerabile a arătat că, copiii părinților cu un nivel mai scăzut de școlarizare utilizează în mai mare măsură (58%) telefonul mobil pentru accesarea internetului. Și la nivelul ajutorului părintesc putem descoperi corelații cu nivelul de școlarizare al tatălui ($p<0,028$, $\rho=0,140$). Această corelație nu a fost susținută de analiza comparativă a grupei vulnerabile și a celei mai puțin vulnerabile ($p=0,301$). În ansamblu este deci adevărat, că acei copii care au părinți mai școlarizați dețin mai multe instrumente multimedia, dar dacă luăm în considerare cel mai modern și inovativ instrument al grupului de vârstă, adică smartphone-ul, și internetul mobil aferent acestuia, atunci această afirmație deja nu mai este validă. Acest lucru este adevărat și în cazul utilizării de smartphone-uri, deoarece varietatea utilizării este influențată doar de nivelul de studii al tatălui. În continuare poate fi evidențiată însă corelația dintre utilizarea internetului și nivelul de studiu al părinților. Conform analizei crosstab frecvența utilizării internetului nu mai este influențată de nivelul de studii. S-a creat și un model regresiv, logistic cu două variabile. Variabila descriptivă a acesteia este variabila vulnerabilității, iar variabila

dependentă la prima este variabila care arată numărul de obiecte multimedia proprii, la cealaltă este variabila care arată numărul de obiecte multimedia de acasă. Modelarea s-a efectuat cu ajutorul metodei Enter. Modelul referitor la obiectele multimedia proprii a fost detaliat conform Nagelkerke R^2 fiind 0,152, iar cel al modelului referitor la obiectele multimedia de acasă este 0,172. Vulnerabilitatea prezice semnificativ (la ambele modele $p=0,000$) nivelul dotării cu obiecte multimedia proprii ($B=-1,460$) și de acasă ($B=-1,574$).

Conform rezultatelor obținute se poate concluziona, că nivelul de școlarizare al părinților încă mai influențează nivelul de dotare cu instrumente digitale, utilizarea internetului, acest rol având însă o tendință din ce în ce mai descrescătoare. Astfel ipoteza este îndeplinită doar parțial, deoarece deja și copiii părinților cu mai puține studii au în număr mare smartphone-uri și internet mobil și deși nu se evidențiază corelație semnificativă, majoritatea celor care folosesc mobilul pentru internet provin din rândul acestora. Este evident că în societatea cotidiană, indiferent de situația materială și studii, tehnologia digitală apare ca o necesitate de bază.

Analiza celei de-a doua ipoteze

În afară de pregătirea școlară situația socio-economică a familiilor este de asemenea un factor decisiv, care determină dacă se amplifică sau nu vreo formă a diviziunii sociale (Csepeli și Prazsák, 2010; Galgács și Ságvári, 2008). De aceea pe lângă variabila definită în prima ipoteză (nivel de studii) cercetătorul a analizat și rolul situației socioeconomice din punctul de vedere al accesibilității obiectelor, respectiv a varietății utilizării de către generația a doua (copilul).

Pe baza acestora autorul a formulat ipoteza: *Copiii cu situație materială mai bună sunt mai bine aprovizionați cu instrumente multimedia, iar scopul și modul utilizării este mai variat.*

Examinând ipoteza, analiza Spearman de corelație a rangurilor, analiza Pearson de corelație și proba t cu două modele au relevat următoarele rezultate. Atât numărul obiectelor proprii, cât și numărul obiectelor media de acasă coreleză cu mai mulți factori care influențează situația materială. Acești ar fi: numărul celor care câștigă (proprii: $p<0,011$, $\rho=0,152$, de acasă: $p<0,005$, $\rho=0,170$), situația materială a familiei (proprii: $p<0,000$, $\rho=0,259$, de acasă: $p<0,000$, $\rho=0,277$), situația veniturilor (proprii: $p<0,003$, $\rho=0,179$, de acasă: $p<0,004$, $\rho=0,173$) sau prezența somajului în familie (proprii: $t=2,355$, $p=0,019$, de acasă: $t=2,652$, $p=0,008$). În afară de acestea mai apar corelații semnificative a numărului obiectelor utilizate pentru accesarea internetului cu situația materială ($p<0,002$, $\rho=0,139$) și situația veniturilor ($p<0,007$, $\rho=0,160$). Se pot identifica de asemenea corelații între obiectele

multimedia proprii și cele de acasă, de asemenea comparând numărul obiectelor utilizate pentru accesarea internetului și percepția subiectivă a situației materiale (proprii: $p < 0,000$, $r = 0,371$, de acasă: $p < 0,000$, $r = 0,311$, utilizate pentru internet: $p < 0,008$, $r = 0,161$). Între numărul membrilor familiei și numărul obiectelor multimedia deținute se poate identifica relație inversă. Între numărul membrilor familiei și situația materială, venituri sau numărul celor care câștigă această cercetare nu a arătat corelații semnificative. Însă s-a arătat corelație cu numărul instrumentelor. Categoriile de elevi care utilizează mai mult internetul sunt cei care se simt mai bogați ($p < 0,000$, $r = 0,263$), unde sunt mai mulți angajați ($p < 0,016$, $\rho = 0,145$) și unde familia are venituri mai mari ($p < 0,032$, $\rho = 0,128$) și statut material mai ridicat ($p < 0,007$, $\rho = 0,162$). Utilizarea internetului în afara casei poate fi corelată doar cu numărul angajaților ($p < 0,020$, $\rho = 0,139$). Varietatea utilizării internetului corelează cu situația veniturilor ($p < 0,000$, $\rho = 0,265$) și situația materială a familiilor ($p < 0,006$, $\rho = 0,176$), de asemenea cu percepția subiectivă a situației materiale ($p < 0,001$, $r = 0,210$).

Pe baza analizei corelațiilor putem spune că, copiii, care trăiesc în condiții materiale mai bune, și din acest motiv aparțin unor familii, care se confruntă mai puțin cu fenomenul somajului dețin mai multe instrumente multimedia, utilizează internetul pentru mai multe activități și pe mai multe instrumente.

Pe lângă acestea corelațiile neidentificabile sunt la fel de relevante. Nu reiese de exemplu, dacă în rândul celor care trăiesc în condiții materiale mai bune ar fi mai răspândit smartphone-ul sau utilizarea rețelelor de socializare. Examinând riscul sărăciei și a excluderii sociale se poate vedea, că, cu cât mai inovativ este un instrument sau o activitate cu cât mai inovativă este o activitate, cu atât mai irelevantă este situația materială a familiilor.

Deși ipoteza propusă este îndeplinită, aceasta relevă corelații mult mai slabe, decât cele presupuse de către autor. Această cercetare ne demonstrează de asemenea, că imaginea tradițională formată despre sărăcie s-a transformat. În secolul al 21.-lea deținerea obiectelor multimedia nu mai este considerată ca fiind un lux. Acest lucru este susținut și de datele conținute în analiza descriptivă. S-a constatat deci, că situația materială influențează în continuare deținerea instrumentelor digitale, însă nu aceasta este cauza primordială a inegalității digitale. Astfel se presupune că prin ajutoare materiale direcționate (ca de exemplu posibilitățile de a obține prin concurs laptopuri, tablete) se poate facilita alinierea celor care trăiesc în sărăcie extremă. Este probabil, că majoritatea elevilor va procura și fără asemenea facilitări obiectul multimedia dorit. Este altă întrebare, ce calitate are acest obiect, este cel mai modern sau aparține unei serii care tocmai iese de pe piață, de asemenea cât de mult îl poate utiliza elevul, la ce nivel se ridică competențele sale digitale.

Analiza celei de-a treia ipoteze

În afara familiei mediul social mai larg, dar încă local, poate contribui ca factor puternic la procesele de socializare, din care face parte și utilizarea de TIC. În cercerea sa autorul a pornit de la premiza că, caracteristicile societății locale pot avea efecte deopotrivă stimulatoare și inhibitoare asupra mediului digital de acasă și a obiceiurilor de utilizare a internetului de către copii. Acest sistem de efecte poate funcționa bineînțeles pe nenumărate căi, ca de exemplu prin darea/urmarea de modele sau pur și simplu prin acel efect indirect, care determină ce fel de relații de venit sunt caracteristice pentru zona respectivă. Gradul scăzut de școlarizare, șomajul și diferitele forme ale criminalității, ca și componente ale "zonei cu probleme" sunt adesea indicatorii și a unui statut socioeconomic scăzut (Bodonyi și colab., 2015), ceea ce își pune amprenta și pe utilizarea obiectelor multimedia și pe penetrarea cu internet.

Pornind de la această presupunere a fost formulată următoarea ipoteză: *În așa numitele „zone mai problematice” copiii dețin mai puține instrumente multimedia și utilizează internetul mai puțin.*

Corelațiile au fost găsite prin intermediul analizei de corelație Pearson în legătură cu reședința, cu numărul instrumentelor multimedia proprii ($p < 0,016$, $r = -0,145$), și de acasă ($p < 0,008$, $r = -0,161$), cu utilizarea internetului ($p < 0,039$, $r = -0,125$), cu utilizarea internetului în afara reședinței ($p < 0,009$, $r = -0,158$) și așa cum au fost presupuse, cu semn negativ. Analiza discriminanței a relevat o corelație semnificativă referitoare la durata petrecută pe internet ($p < 0,004$, valoare Wilks' Lambda: 0,935). Persoanele care trăiesc în zone mai problematice petrec mai mult timp pe internet față de semenii lor care trăiesc în zone mai civilizate.

Ipoteza este îndeplinită deoarece putem constata, că cei care trăiesc în „zone mai problematice” dețin cu ceva mai puține obiecte multimedia și utilizează și internetul mai puțin. Totodată analiza a dat rezultate asemănătoare ca și în cazul analizei relației dintre situația materială și deținerea de obiecte multimedia. Corelațiile au fost de intensitate slabă, în unele cazuri nici nu erau demonstrabile. În legătură cu numărul smartphone-urilor, varietatea utilizării lor de exemplu, nici nu există asemenea corelație semnificativă. Autorul atribuie corelațiile minimale identificate faptului că oamenii care sunt nevoiți să trăiască în asemenea zone trebuie să se descurge în general în condiții materiale mai precare. În segregatele microzonei, în cartierele unde s-au format ghetouri și unde nivelul lipsei necesităților de bază este ridicat, putem găsi de asemenea smartphone-uri sau televizoare smart, exact ca și în zonele cu un statut material mai bun.

Analiza celei de-a patra ipoteze

Atât literatura internațională cât și cea națională de specialitate a găsit exemple pentru obiceiurile utilizării diferite a obiectelor multimedia de către bărbați și femei. Mai multe studii au relevat de exemplu, avantajul bărbaților între utilizatorii de calculatoare și internet (Hargitai, 2003, Csepeli și Prazsák 2010), dar diferențe se disting și la nivelul relațiilor interpersonale (Martin și colab., 2016). De aceea în cercetarea sa și autorul a comparat caracteristicile celor două sexe. A formulat următoarea ipoteză: *Băieții dețin mai multe instrumente multimedia, sunt utilizatori mai experimentați, utilizează mai mult internetul și rețelele de socializare.*

Din calculul valorilor medii reiese, că băieții au mai multe obiecte multimedia proprii (băieți: 7,55 buc, fete: 5,96 buc), de acasă (băieți: 8,51 buc, fete: 7,53 buc), folosesc internetul pe mai multe device-uri (băieți: 1,77 buc, fete: 1,6 buc), pentru mai multe activități (băieți: 8,51 activ., fete: 8,35 activ.) și în afara reședinței utilizează internetul în mai multe locuri (băieți: 1,21 locuri, fete: 1,17 locuri). Pe de altă parte fetele utilizează mai multe facilități ale rețelelor de socializare (fete: 8,58 activ., băieți: 8,02 activ.), asemănător obțin mai mult suport la telefonul mobil (fete: 16,65 funcții, băieți: 15,47 funcții), din partea părinților (fete: 5,43 activități, băieți: 4,42 activități) și supravegherea părintească este mai accentuată în cazul fetelor (fete: 4,42 activități, băieți: 3,41 activități). Diferențele sunt însă în majoritatea cazurilor minime, în trei cazuri fiind atins nivelul necesar de semnificație (numărul obiectelor multimedia proprii: $t=3,319$, $p=0,002$; utilizare telefon mobil: $t=-2,237$, $p=0,026$, sprijin părintesc: $t=-2,671$, $p=0,008$). Deci diferențe semnificative dintre cele două sexe în microzona Bereg, pot fi determinate doar la nivelul acestor trei factori. Numărul mai ridicat de obiecte multimedia deținute de băieți se poate datora faptului că aceștia în general se simt mai atrași de obiectele tehnice inovative, iar modul de utilizare puțin mai variat al telefoanelor mobile la fete se datorează obiceiurilor diferite de utilizare a rețelelor de socializare. Faptul că fetele obțin mai mult sprijin din partea părinților se datorează probabil faptului, că ele sunt mai expuse pericolelor lumii online, de asemenea și faptului că aptitudinile lor tehnice sunt încă în general în urmă față de cele ale băieților.

Ipoteza a fost îndeplinită doar parțial, deoarece băieții chiar dețin mai multe obiecte multimedia și utilizează internetul mai variat. Totodată putem descoperi pe baza cercetării, că dacă examinăm instrumente și activități mai moderne atunci dominanța băieților nu mai poate fi determinată.

Efectul utilizării instrumentelor multimedia și TIC asupra culturii de învățare a copiilor

Analiza celei de-a cincea ipoteze

Numărul instrumentelor multimedia, varietatea acestora, pot avea efecte inspiratoare asupra tinerilor în ceea ce privește utilizarea reală a acestora.

Multe studii de comportament demonstrează, că obiectele din mediul nostru au efect de trigger, de impuls de chemare asupra noastră, astfel autorul a presupus, că acest lucru va fi valabil și în cazul utilizării instrumentelor TIC de către copiii din această microzonă. Corelația dintre obiectele TIC și învățare a fost studiată de numeroase publicații științifice. Este general acceptat că aceste obiecte au un rol important în transformarea, modernizarea învățământului și a învățării (Molnár, 2011; Huszti și Takács, 2015).

Prin demonstrarea ipotezei autorul a dorit să sublinieze, că aceste corelații pozitive sunt valabile și în cazul elevilor care trăiesc în această zonă.

Ipoteză: Cu cât mai multe instrumente multimedia deține un copil, cu atât mai mult va utiliza internetul, rețelele de socializare, în scopul învățării școlare sau a îmbogățirii cunoștințelor.

Efectul mutual al obiectelor multimedia este evident, corelațiile semnificative de diferite intensități au fost demonstrate și de către această cercetare. Între cantitatea instrumentelor multimedia, varietatea utilizării internetului, obiectele folosite în acest scop, frecvența utilizării, utilizarea telefonului mobil și a rețelelor de socializare există un sistem de relații, care atenuează efectele dintre acestea. Utilizarea acestor instrumente și activități coreleză în sens pozitiv cu supravegherea parentală, ceea ce poate fi adus într-o corelație puternică, semnificativă cu ajutorul parental ($p < 0,000$, $r = 0,504$). Cercetarea s-a orientat în primul rând însă asupra faptului cum influențează existența și utilizarea acestor obiecte succesul școlar al elevilor. Nu a fost însă ușoară găsirea unei asemenea legături, deoarece analiza Spearman de corelație a rangurilor nu a identificat o asemenea relație. Autorul a găsit corelații doar cu ajutorul probei pătratului Khi, între rezultatele școlare și elementele conținuturilor utilizării de internet. Testul a determinat corelații între următoarele: succesul la învățătură și culegerea de informații de pe internet ($p = 0,000$, Cramer $V = 0,435$), utilizarea Google ($p = 0,000$, Cramer $V = 0,415$), surfingul, citirea online ($p = 0,000$, Cramer $V = 0,321$), cumpărarea online ($p < 0,003$, Cramer $V = 0,257$), e-mail-uri ($p = 0,021$, Cramer $V = 0,219$), vizitarea paginilor de socializare ($p = 0,027$, Cramer $V = 0,217$), vizionarea de filme online ($p = 0,034$, Cramer $V = 0,259$) și descărcarea de programe, softver (p=0,035, Cramer V=0,208). Din cercetare a reieșit și faptul că, rezultatele școlare ale elevilor sunt influențate de existența competențelor digitale și de calitatea acestora. Nu are importanță decisivă dacă elevul dispune de instrumente media și dacă le folosește, ci faptul pentru ce le folosește și cât de eficient. Pentru îmbunătățirea

rezultatelor școlare a elevilor școlii gimnaziale este neapărat nevoie de îmbunătățirea aptitudinilor digitale a copiilor. S-a dovedit faptul că, cu cât mai bune sunt rezultatele unor elevi, cu atât mai „folositoare” vor fi scopurile utilizării internetului. Cea mai răspândită activitate pe internet a elevilor excelenți este culegerea de informații în scopul învățării (91%), procurarea de informații online (89%), utilizarea rețelor de socializare (89%), ascultare muzică online (73%) și vizionare de filme online (73%), iar elevii cu medii mai scăzute folosesc internetul exclusiv în scopuri de divertisment, vizitează pagini de socializare (65%), ascultă (58%) sau descarcă (50%) muzică online, sau joacă jocuri online (46%). Doar 15% dintre aceștia utilizează internetul în scopul învățării.

Conform rezultatelor studiului se poate arăta efectul pozitiv reciproc al următorilor factori: numărul instrumentelor multimedia și mobile, utilizarea internetului și a paginilor de socializare. Ipoteza s-a confirmat doar parțial, analiza Spearman de corelație a rangurilor nu a găsit dovezi în sensul că, numărul instrumentelor multimedia, utilizarea internetului sau a paginilor de socializare ar influența pozitiv rezultatele școlare. Analiza crosstab însă a relevat corelații semnificative între elementele de conținut al utilizării internetului cu rezultatele școlare a copiilor.

Sistemul de relații dintre mediul social, relațiile interpersonale și a viziunii de viitor

Analiza celei de-a șasea ipoteze

Relațiile noastre cotidiene și viitoare sunt influențate în mare măsură de internetul cu viteză corespunzătoare în bandă largă și instrumentele multimedia. Cercetările au demonstrat, că utilizatorul de internet, care dispune de o rețea vastă de cunoștințe, își îngrijește mai bine relațiile, decât persoana, care nu utilizează internetul în condițiile sociale și economice date. Această corelație poate ascunde un mecanism cu sensuri opuse. Utilizatorii de internet, care dispun de o rețea mai vastă de cunoștințe vor învăța mult mai probabil noile tehnologii și astfel, prin inovația-difuzia rețelei de relații extinse, devin mai rapizi și mai eficienți. Oamenii își prezintă reciproc tehnologiile noi, vorbesc despre posibilitățile acestora, oferă probabil și ajutor în procesul de învățare. Motivația poate fi de asemenea importantă, deoarece în cercul mai larg de prieteni și de cunoștințe vom găsi mult mai facil utilizatori de internet cu care putem corespunde prin e-mail și chat, putem juca diferite jocuri, intrăm pe skype sau putem chiar împărtși experiențe procurate de pe internet, astfel are rost să intrăm pe internet, având și scop (Csüllög, 2012).

Efectul paginilor de socializare a fost deja cercetat de nenumărate studii, majoritatea presupunând corelații negative între instrumentele moderne multimedia, respectiv relațiile

interpersonale și imaginea de sine, care pot conduce chiar la torsionarea imaginii de viitor. Paginile de socializare facilitează, eficientizează crearea relațiilor, informarea. Relațiile interpersonale se pot îmbogăți prin comunicarea mai ușoară, acestea fiind în general superficiale și mai puțin sincere. Astfel poate fi lezată profunzimea și calitatea relațiilor. Tari Annamária (2011) atrage atenția asupra faptului, că paginile de socializare au mare efect asupra imaginii de sine, astfel și asupra dezvoltării emoționale și a evoluției personalității. Constată, că lumea online transformă în totalitate personalitatea noastră reală, utilizarea rețelelor de socializare poate provoca anxietate gravă în copilărie.

Husztai Elek în cercetarea sa, în pofida acestor constatări se bazează pe munca unor cercetători, care subliniază efectul pozitiv al utilizării internetului asupra capitalului social (de ex.: Albert și colab., 2004) presupunând, că pentru un tânăr care evoluează în asemenea microzonă defavorizată tocmai instrumentele digitale îi pot oferi deschiderea către lume. Astfel a formulat următoarea ipoteză: *Cu cât mai multe instrumente multimedia deține un copil, cu atât mai mult le folosește, cu atât mai bune vor fi relațiile sale interpersonale și cu atât mai pozitive va fi viziunea sa de viitor.*

Conform analizei Pearson a corelațiilor utilizarea mai extinsă a internetului ($p < 0,018$, $r = 0,147$) și al telefonului mobil ($p < 0,027$, $r = 0,146$) au efect pozitiv, deși minor, asupra îngrijirii relațiilor bune de prietenie, iar relațiile interpersonale problematice au efect negativ ($p < 0,002$, $r = -0,194$). Acesta din urmă corelează pozitiv cu „zona cu probleme” ($p < 0,009$, $r = 0,163$), ceea ce de altfel nu este surprinzător. Relații interpersonale problematice sunt generate și de dotarea cu obiecte multimedia mai calitative ($p < 0,049$, $r = 0,124$), utilizarea internetului mai mult în afara reședinței ($p < 0,049$, $r = 0,124$), controlul parental mai sever ($p < 0,002$, $r = 0,193$) sau influențabilitatea socială ($p < 0,001$, $r = 0,207$). Există doi factori, care se regăsesc și la relațiile calitative de prietenie, deci provoacă în același timp relații interpersonale și mai bune și mai problematice. Unul dintre acestea este utilizarea rețelelor de socializare (relații bune de prietenie: $p < 0,044$, $r = 0,129$, relații interpersonale problematice: $p < 0,011$, $r = 0,162$), celălalt fiind ajutorul parental (relații bune de prietenie: $p < 0,017$, $r = 0,153$, relații interpersonale problematice: $p < 0,001$, $r = 0,207$). Nu s-a reușit deci demonstrarea acelei părți a ipotezei conform căreia utilizarea instrumentelor moderne în această microzonă ar avea efecte pozitive asupra relațiilor interpersonale a elevilor. Cealaltă parte a analizei de ipoteză, care a comparat obiectele multimedia cu viziunea de viitor, a fost mai eficace. Viziunea de viitor a elevilor corelează pozitiv cu numărul obiectelor multimedia proprii ($p < 0,000$, $r = 0,302$), numărul obiectelor pentru acceasarea internetului ($p < 0,008$, $r = 0,169$), numărul obiectelor multimedia de acasă ($p < 0,000$, $r = 0,267$), utilizarea mai variată a internetului

($p < 0,000$, $r = 0,367$), utilizarea paginilor de socializare ($p < 0,002$, $r = 0,201$), utilizarea telefoanelor mobile ($p < 0,000$, $r = 0,284$), vorbitul la telefon ($p < 0,023$, $\rho = 0,148$), SMS-uri ($p < 0,021$, $\rho = 0,150$) supravegherea parentală ($p < 0,000$, $r = 0,237$) și ajutorul parental ($p < 0,000$, $r = 0,226$)

În cercetarea sa autorul a ajuns și la câteva rezultate referitoare la relațiile interpersonale și a viziunii de viitor, care deși nu au legătură cu lumea instrumentelor multimedia, pot fi interesante din punct de vedere științific. Pregătirea școlară a mamelor are efect semnificativ de orientare negativă asupra influențabilității sociale ($p < 0,022$, $\rho = -0,144$), iar relațiile sociale a celor care locuiesc „în zone mai problematice” sunt mai problematice ($p < 0,009$, $r = 0,163$). Analiza crosstab a relevat că elevii care sunt membrii unor „bande”, nu prea doresc să își continue studiile ($p < 0,047$, Cramer $V = 0,147$). Acest tip de analiză nu a descoperit corelații între pregătirea școlară a părinților și continuarea studiilor. Însă cu ajutorul analizei dintre grupele vulnerabile și cele mai puțin vulnerabile s-au găsit asemenea corelații. În acest sens au fost creați 3 indicatori (învățare/muncă, utilizarea narcoticelor, devianță) utilizând itemurile întrebării 20. După analiza crosstab, la unul dintre cei trei indicatori (învățare/muncă) găsim corelație semnificativă ($p < 0,001$), aici indicatorul Cramer relevă corelație slabă (Cramer $V = 0,203$). Se vede, că acei copii care au părinți mai puțin școlarizați se confruntă mai des în mediul lor cu exemple negative legate de studii și muncă. În acest mediu sunt utilizate mai des substanțele grav dăunătoare sănătății sau poate apare comportamentul deviant. Numărul ridicat al membrilor în gospodăria implică relații interpersonale problematice ($p < 0,035$, $\rho = 0,132$), iar veniturile mai ridicate atrag relații mai bune de prietenie ($p < 0,015$, $\rho = 0,152$). Relațiile bune de prietenie constituie factori de protecție față de relațiile interpersonale problematice ($p < 0,012$, $\rho = -0,158$) și față de influențabilitate ($p < 0,009$, $\rho = -0,164$). Însă membrul de familie șomer facilitează relațiile interpersonale problematice ($t = -2,279$, $p = 0,024$). O importanță mai mare asupra viziunii de viitor o are școlarizarea mamei ($p < 0,003$, $\rho = 0,189$), dar este influențată, și anume în sens negativ, și de viața în „zone mai problematice” ($p < 0,001$, $r = -0,221$). Analiza Spearman de corelație a rangurilor a relevat corelațiile dintre viziunea de viitor și numărul celor care realizează venituri ($p < 0,025$, $\rho = 0,142$), situația materială a familiei ($p < 0,026$, $\rho = 0,141$) și situația veniturilor ($p < 0,010$, $\rho = 0,164$). Conform rezultatului probei t cu două modele viziunea de viitor a elevilor este pozitiv influențată, dacă nu există șomeri în familie ($t = 4,586$, $p = 0,000$). Aceste rezultate demonstrează de asemenea, că factorii cercetați în lucrare din punct de vedere al sărăciei și excluderii sociale (pregătirea școlară, reședință, situația materială) pe

lângă efectul exercitat asupra instrumentelor lumii noastre digitale, exercită și alte efecte asupra societății.

Analiza celei de-a șaptea ipoteze

Dacă instrumentele digitale facilitează relațiile interpersonale, atunci pot avea rol direct și în crearea viziunii despre viitor. Autorul presupune, că dacă acest sistem de corelații este adevărat, atunci prin accesul la instrumentele digitale probabil s-ar putea schimba în sens pozitiv și viziunea de viitor a tinerilor din această zonă.

Pe baza acesteia ipoteza este următoarea: *Acei copii, care dețin relații interpersonale mai calitative au viziune de viitor mai pozitivă.*

Influențabilitatea socială a tinerilor care dețin relații interpersonale mai problematice este mai mare ($p < 0,001$, $r = 0,517$), cei doi factori având o corelație puternică, semnificativă. Acești tineri au mai puține relații de prietenie, de bună calitate ($p < 0,002$, $r = -0,194$). Aceeași corelație semnificativă de intensitate slabă, de sens negativ se identifică între relațiile bune de prietenie și influențabilitatea socială ($p < 0,001$, $r = -0,249$). Relațiile bune de prietenie mai sunt în corelație semnificativă de intensitate slabă, de sens pozitiv și cu viziunea de viitor ($p < 0,000$, $r = 0,298$).

Deoarece calculul de corelații Pearson nu a determinat o corelație semnificativă, autorul a efectuat și alte analize. Analiza varianței de asemenea nu a dat rezultat, a arătat doar că, nici utilizarea paginilor de socializare și nici timpul petrecut pe aceste pagini nu influențează viziunea de viitor ($p < 0,352$) ($p < 0,353$).

Comparând relațiile interpersonale cu viziunea de viitor se poate constata, că în urma relațiilor bune de prietenie rezultă o viziune pozitivă de viitor.

Aplicabilitatea în practică a cercetării și trasarea unor noi directive de cercetare

În microzona Bereg sunt prezente în mod accentuat toți factorii de risc ai sărăciei și excluderii sociale. Huszti Elek a analizat în cercetarea sa corelația dintre inegalitatea socială și digitală. Deoarece zona cercetată este una din teritoriile cele mai dezavantajate din Ungaria din rezultatele obținute se pot trage concluzii referitoare la microzonele care dețin parametrii sociodemografici asemănători. În cercetarea sa autorul a evidențiat caracteristicile sociodemografice și socioeconomice, a elevilor din clasa a 8.-a a microzonei Bereg, dotarea cu instrumente multimedia, scopul folosirii și atributele acestora. Au fost identificați toți factorii, care produc inegalitatea digitală primară, precum și o parte dintre factori, care

determină inegalitatea digitală secundară. Din cercetare reiese, cât de mulțumiți sunt elevii cu propriile cunoștințe informatice, ce părere au despre efectele acestor instrumente asupra viitorului și a rezultatelor școlare, în ce măsură sunt prezente instrumentele TIC în școala lor și detalii despre utilizarea acestora. Cercetarea secundară a vizat calitatea relațiilor interpersonale a elevilor, viziunea lor de viitor, deoarece competențele sociale, eventual izolarea pot exercita efecte asupra statutului lor social viitor. În ansamblu, cercetarea poate facilita previziunea referitor la măsura în care grupul de vârstă analizat se va putea încadra pe piața muncii, respectiv cât de mult vor corespunde provocărilor erei digitale. Cu ajutorul cercetării empirice autorul a reușit să găsească noi rezultate de cercetare științifică. Analizele semnificative au relevat corelațiile dintre nivelul de școlarizare al părinților, al reședinței, corelația dintre situația materială și instrumentele multimedia, efectul exercitat asupra relațiilor interpersonale și a viziunii de viitor a elevilor, corelația dintre utilizarea internetului și rezultatele școlare. A fost creat un indicator de vulnerabilitate pe baza nivelului de școlarizare al părinților. Cu ajutorul acestuia autorul a identificat relația grupei vulnerabile și a celei mai puțin vulnerabile cu instrumentele multimedia cotidiene, rolul locului de reședință. Au fost stabilite de asemenea două modele logistice regresive, care pot prognoza nivelul de dotare cu instrumente multimedia.

Cercetarea poate fi extinsă în mai multe sensuri. Se poate extinde pe întreg teritoriul județului Szabolcs-Szatmár-Bereg sau pe diferite microzone, districte din țară. Se poate extinde de asemenea și modelul examinat, de exemplu cu grupa de vârstă liceală. Utilizând alți factori ai sărăciei și excluderii sociale se pot crea și alți indicatori de vulnerabilitate, astfel putând fi extins modelul regresiv configurat.

Barierile cercetării

În afară de inegalitatea digitală primară, cercetarea efectuată de către autor nu a putut identifica în totalitate dimensiunile inegalității secundare. Cercetarea a cuprins microzona Bereg, fiind examinată o grupă de vârstă restrânsă. Un factor de risc a sărăciei și excluderii sociale în Bereg este proveniența rromă. Chestionarul nu a conținut întrebări referitoare la acest aspect. La conceperea întrebărilor autorul a luat în considerare părerea conducătorilor de instituții și a pedagogilor, care în urma participării la diferite concursuri au acumulat experiență semnificativă referitoare la sondaje pe bază de chestionare. Părerea generală a fost că elevii nu răspund cu plăcere la această întrebare, în chestionare găsim foarte rar vreun elev, care menționează proveniența etnică. Chestionarul cercetării a fost completat de către elevi, astfel nu apar informații provenite de la părinți.

Tratarea excluderii sociale pe baza datelor cercetării

Cel mai important factor pentru alinierea microzonei Bereg din punctul de vedere al ridicării nivelului de trai al oamenilor care trăiesc aici, este plasarea unui număr cât mai mare al celor cu vârstă activă în lumea muncii. Astfel se poate diminua în cea mai mare măsură sărăcia și excluderea socială. Statul maghiar încearcă, de asemenea, să stimuleze oamenii capabili de muncă, ca în loc de a beneficia de sistemul de protecție socială și participarea în programe de lucrări publice, să devină participanți activi ai pieței de muncă primare. Viitoarea generație va trebui să se descurce pe o piață a muncii unde existența competențelor digitale este o condiție esențială. În lucrarea sa intitulată *Formarea profesională a Ministerului pentru Inovație și Tehnologie 4.0.* s-a formulat, că una dintre principalele teme a instruirii cotidiene este pregătirea tineretului pentru piața de muncă, a cărei caracteristică este și dezvoltarea tehnologică din ce în ce mai rapidă. Este în scădere numărul locurilor de muncă, care nu necesită formare profesională cu instruire la locul de muncă la nivel de țară, iar necesitatea de specialiști în domeniul informaticii și roboticii crește de la an la an. Guvernul cunoaște de asemenea importanța acestei probleme, în acest sens Strategia Digitală pentru Învățământ atrage atenția asupra diferențelor existente la nivelul competențelor digitale (situație socială, poziție socioeconomică), care au ca efect creșterea inegalității sociale. Cel mai important rol în realizarea creării șanselor digitale le au învățământul și formarea profesională. Crearea egalității de șanse constituie o sarcină importantă pentru stat și instituții de învățământ. Referitor la riscul excluderii digitale acest lucru înseamnă că orice elev trebuie aibă acces la aceste instrumente inovative. Trebuie să fie create posibilitățile, ca nici în învățarea utilizării acestora straturile sociale cu tendință de rupere să nu fie dezavantajate. Rezultatele cercetării au relevat, că pot avea succes programe, care au ca scop dizolvarea divizării sociale secundare. Lupta împotriva divizării digitale secundare poate fi cu adevărat eficientă doar prin dispariția divizării primare. Pentru a obține acest lucru la nivel de stat sau local o posibilitate considerabilă ar fi asigurarea gratuității internetului pentru participanții în învățământ, punerea la dispoziție pe termen lung a unor calculatoare reînnoite, instrumente multimedia. De asemenea, un element principal al SDÎ este implicarea instrumentelor proprii a elevilor în procesul de predare-învățare. Sunt puține exemple pentru asemenea fapte în zonă. Scopul cercetării lui Huszti Elek este de a descoperi în ce măsură dețin elevii din microzona Bereg instrumentele digitale necesare. A constatat, că în afară de câteva excepții numărul acestora este suficient. Numărul acestor instrumente în școli și la nivelul elevilor corespunde valorii medii pe țară și chiar dacă nu dețin cele mai inovative instrumente, dezavantajul nu

este atât de mare, încât să nu se poată introduce mai pe larg instruirea digitală. La nivelul SDÎ se stabilește, că școala va asigura aceste instrumente elevilor care nu le dețin, de asemenea se introduce și un program de sprijin pentru procurarea instrumentelor proprii. Autorul atrage atenția, că cu cât mai repede se vor realiza aceste elemente ale programului cu atât mai aproape se va ajunge de realizarea învățământului digital. Domeniile măsurării competențelor la nivel național în Ungaria sunt matematica, înțelegerea textului și cunoștințele de limbă străină. Ar fi necesară și măsurarea competențelor digitale ai elevilor. Guvernul a planificat introducerea acesteia, însă până acum nu s-a realizat încă acest lucru. Rezultatele cercetării arată, că predarea informaticii în școlile generalie din microzona Bereg nu este în stare să realizeze egalitatea de șanse digitale, care ar sprijini elevii zonei defavorizate să rupă modelul văzut la părinți și să aibă un loc de muncă competitiv. Pentru a schimba situația ar fi imperios necesar, ca pedagogii să recunoască importanța problemei, iar principiul informatic să impregneze întreg procesul de învățământ. Fără asigurarea dezvoltării metodologice a pedagogilor și crearea unei materii digitale corespunzătoare, ușor accesibile tuturor, nu ne putem aștepta la instruire digitală adevărată în școli. Rămâne starea actuală, potrivit căreia instrumentele TIC sunt folosite exclusiv de către pedagogi în varianta ilustrării moderne. În lumea noastră digitală trebuie să completăm factorii de risc ale sărăciei și excluderii sociale cu încă un factor. Acesta este analfabetismul digital, care se referă la persoanele, care nu pot folosi instrumentele inovative în scopul îmbunătățirii sau măcar a menținerii calității lor de viață. La fel, lipsa instrumentelor multimedia utilizate pentru accesarea internetului reprezintă un risc, deoarece astfel individul nici măcar nu are posibilitatea să acumuleze experiențe de nivel corespunzător. Utilizarea instrumentelor moderne în lumea digitală cotidiană nu este o alegere. Cei care decid să nu le folosească, devin în mod inevitabil dezavantajați față de colegii digital mai instruiți. Le scad șansele de angajare sau de a obține un salariu mai mare, integrarea lor socială devine mai greoaie.

Principalele concluzii ale cercetării

Rezultatul principal al cercetării este, că deși la nivelul tuturor factorilor sociodemografici analizați poate apărea o oarecare inegalitate în utilizarea instrumentelor multimedia, acestea se conturează nu la nivelul inegalităților primare, ci mult mai accentuat la nivelul inegalităților secundare. Acest aspect este pe de o parte îmbucurător, întrucât, dacă aceasta este tendința în una din zonele cele mai defavorizate, atunci și în celelalte zone ale țării situația este similară sau chiar mai bună. Prezența divizării digitale secundare însă reprezintă un pericol real. Astfel în regiunea Bereg se impune necesitatea implementării unor programe care vizează

diemensiunile divizării digitale secundare. Calea de ieșire trebuie să fie realizată pe lângă lichidarea impedimentelor materiale încă existente, dar care afectează din ce în ce mai puține părți ale societății (programe care asigură instrumente multimedia), în special prin înlăturarea barierelor cognitive. Dezvoltarea competențelor digitale trebuie să fie tratată în mod mai complex, trebuie să se facă investiții nu doar în infrastructura informatică, ci și în formarea continuă și dezvoltarea profesională a pedagogilor.

În era societății digitale este nevoie de specialiști competenți care sunt în stare să mențină în funcțiune instrumentele digitale, specialiști a căror formare profesională nu poate fi un impediment în dezvoltarea socială a microzonei respective. Inegalitățile digitale se adaugă la inegalitățile sociale deja existente și le atenuază și mai mult pe acestea. Dacă la Vásárosnamény și în microregiunile care sunt într-o situație asemănător dezavantajată guvernul permite ca inegalitățile digitale să ia amploare atunci va pierde șansa de realiniere a persoanelor care trăiesc aici.

Extras din literatura de specialitate folosită în teza de doctorat

- Albert F., és Dávid B. (2007). *Embert barátjáról: A barátság szociológiája*. Budapest: Századvég Kiadó.
- Albert F., és Hajdu G. (2016). Integráltság, szegénység, kapcsolati tőke. *Szociológiai Szemle*, 26 (3), 28-55.
- Andorka R., Cseh-Szombathy L., Elekes Zs., Gázsó F., és Gyenei M. (1997). A társadalmi problémák szociológiája. In *Tananyag III. évfolyamos hallgatók részére* (pp. 159). Budapest: Budapesti Corvinus Egyetem.
- Balázs G., Habarics A., Nagy G., Czaller L., Kulcsár G., és Luksander A. (2012). Vásárosnaményi kistérségi tükrök. In *Vásárosnamény, Helyzetfeltárás, TÁMOP 5.2.1-11/1* (pp 112.). Budapest: Magyar Máltai Szeretetszolgálat.
- Bass L., Darvas Á., és Ferge Zs. (2007). A gyermekszegénység elleni nemzeti programok kimunkálása. A szegénységben élők helyzetének változása 2001 és 2006 között – különös tekintettel a gyermekes családokra. Budapest: ELTE TáTK, MTA Gyermekprogram Iroda.
- Bell, D. (1973). *The Coming of Post-Industrial Society: A Venture in Social Forecasting*. New York: Basic Books.
- Bodonyi E., Hegedűs J., és Fekete M. (2015). Korai iskolaelhagyás – kriminalitás – megoldási lehetőségek az oktatás szemszögéből. In: Lancaric Jazykovedné, D., *literárnovedné a didaktické kolokvium XXXII*. (pp. 22-33.) Pozsony: Z-F LINGUA.

- Chen, Pan., & Vazsonyi, A. T. (2011). Future orientation, impulsivity, and problem behaviors: A longitudinal moderation model. *Developmental Psychology*, 47(6), 1633-1645.
- Csepeli Gy., és Prazsák G. (2010). Internet és társadalmi egyenlőtlenségek Magyarországon. In *XXI. Század – Tudományos Közlemények* (pp. 305). Budapest: Általános Vállalkozási Főiskola.
- Csepeli Gy., és Prazsák G. (2012). Információs társadalom 2.0. In „*Információs társadalom 2.0.*” Előadás. Budapest: Eötvös Loránd Tudományegyetem.
- Csüllög K. (2012). *Kapcsolatok online és offline – Az internet és más infokommunikációs technológiák szerepe a privát kapcsolathálózatokban*. PhD értekezés. Budapest: Budapesti Corvinus Egyetem.
- DiMaggio, P., Hargittai E., Neuman, W. R., & Robinson, J. P. (2001). Social Implications of the Internet. *Annual Review of Sociology*, (27), 307-336.
- Fábián G., és Takács P. (2012). A jövedelmi egyenlőtlenségek változásai és a szegénység. *Acta medicae et sociologica*, 3(3), 33-48.
- Fehérvári A. (2017). Digitális egyenlőtlenségek Magyarországon. *Educatio Folyóirat*, 26 (2), 157-168.
- Ferge Zs. (2007). Mi történik a szegénységgel? Csalóka posztmodernitás, *Esély – Társadalom és Szociálpolitikai Folyóirat*, 18(4), 3-23.
- Gábos A. (2010): A gyermekszegénység fő meghatározói Magyarországon, európai összehasonlításban. In: Darvas Á., és Ferge Zs. *Gyerek esélyek Magyarországon A „Legyen jobb a gyermeknek!”* (pp. 93-115.). Budapest: Nemzeti Stratégia Értékelő Bizottságának 2009. évi jelentése.
- Galács A., és Ságvári B. (2008). Digitális döntések és másodlagos egyenlőtlenségek: a digitális megosztottság új koncepciói szerinti vizsgálat Magyarországon. *Információs Társadalom*, 8.(2), 37-52.
- Hargittai E. (2003). *How Wide a Web: Inequalities in Access to Information Online*. Ph.D. Sociology. New Jersey: Princeton University.
- Havas Éva. (2001). A szegénység fogalma, mérhetősége. *INFO-Társadalomtudomány*, 54, 7-16.
- Helsper, Ellen J. (2011). *Digital Disconnect: Issues of Social Exclusion, Vulnerability and Digital (Dis)engagement*. European Workshop Perspectives of Web 2.0 for Citizenship Education in Europe. Brno, Czech Republic
- Husztai É., és Takács P. (2015). Médiahasználat a nyíregyházi ifjúság (15-29 évesek) körében: Új eszközök - új generáció?. *Acta Medicae et Sociologica* 7, 82-111.

- Martin, C., Hope, S., & Zubairi, S. (2016). *The role of digital exclusion in social exclusion*. Edinburgh: Ipsos MORI Scotland.
- Molnár Gy. (2011). Az információs-kommunikációs technológiák hatása a tanulásra és oktatásra. *Magyar Tudomány*, 172(9), 1038-1047.
- Páll I. (2001). Népi építészeti emlékeink. In Sivadó S. *A megye néphagyományai*. (pp. 7-28.). Nyíregyháza: Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Önkormányzat megyei Pedagógiai Intézete és Továbbképző Központja.
- Péter L. (2011). Újszegénység Romániában. *KORUNK*, 22(4),10-19.
- Saegert, S., Thompson, J. P., & Warren, M. R. (2001). *Social Capital and Poor Communities*. New York: Russell Sage Foundation.
- Sen, A. (2003). *A fejlődés, mint szabadság*. Budapest: Európa Könyvkiadó.
- Siposné Sinóros-Szabó L. (2014). Kihívások és válaszok a mélyszegénységben élők felzárkóztatására Magyarországon. *Agrártudományi Közlemények*, 60, 51-54.
- Spéder Zs. (2002). *A szegénység változó arcai*. Budapest: Századvég kiadó.
- Spéder Zs. (2003). *Gyermekek vállalni – új strukturális körülmények között - Család és népesség – itthon és Európában*. Budapest: KSH NKI – Századvég Kiadó.
- Szalai J. (2002). A társadalmi kirekesztődés egyes kérdései az ezredforduló Magyarországon. *Szociológiai Szemle*, 12(4), 34-50.
- Székely L. (2016). *Magyar fiatalok a Kárpát-medencében: Magyar Ifjúság Kutatás 2016*. Budapest: Kutatópont Kft., Enigma 2001 Kiadó és Médiaszolgáltató Kft.
- Tari A. (2011). *Z generáció: Klinikai pszichológiai jelenségek és társadalom-lélektani szempontok az információs korban*. Budapest: Tercium.
- Wellman, B., Quan-Haase, A., Witte, J., & Hampton, K. (2001). Does the Internet increase, decrease, or supplement social capital? - Social networks, participation, and community commitment. *American Behavioral Scientist*, 45(3), 437-455.
- Wellman, B., Quan-Haase, A., Boase, J., Chen, W., Hampton, K., Isla De Diaz, I. et al. (2003). The Social Affordances of the Internet for Networked Individualism. *Journal of Computer-Mediated Communication*. Wiley Online Library, 8(3)
- Virág Tünde. (2006). Gettósodó térség, gettósodó iskolarendszer. *Szociológiai Szemle*, 16(1), 60–76.
- Zamfir, E. (2001). *Psihologie socială*. Iasi: Editura Akarom.
- Zombori Gy. (1997). *A szociálpolitika alapfogalmai*. Budapest: Magánkiadás, Hilcher Rezső Szociálpolitikai Egyesület.

Ordonanțe

110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet A Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról.

Pagini de internet

https://www.ksh.hu/docs/hun/eurostat_tablak/tabl/t2020_50.html, (12.09.2018. 16.55 h.)

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:32008D1098>, (13.11.2018. 16.42 h.)

http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/1_HU_ACT_part1_v1.pdf, (13.11.2018. 21.52 h.)

http://ec.europa.eu/information_society/newsroom/image/document/2018-20/hu-desi_2018-country-profile-lang_4AA43283-EC48-996F-09918493E34A691F_52334.pdf, (29.11.2018. 13.13 h.)

<https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/ikt/ikt16.pdf>, (02.12.2018. 09.15 h.)

http://www.kormany.hu/download/a/f7/30000/NIS_v%C3%A9gleges.pdf, (08.01.2019. 15.48 h.)

http://europa.eu.int/comm/employment_social/news/2001/oct/iO1-1395_en.html, (09.01.2019. 11.33 h.)

<https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/hazteletszinv/hazteletszinv17.pdf>, (09.01.2019. 20.28 h.)

https://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php?title=Digital_economy_and_society_statistics_-_households_and_individuals/hu, (11.01.2019. 19.10 h.)

https://www.ksh.hu/docs/hun/eurostat_tablak/tabl/tin00091.html, (13.01.2019. 16.22 h.)

<http://www.kormany.hu/download/0/cc/d0000/MDO.pdf>, (16.01.2019. 19.37 h.)